

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته زبان شناسی همگانی

بررسی و توصیف نظام صرفی گویش ترکی قشقایی

به وسیله‌ی

ساناز قربانی

استاد راهنما

دکتر مهرزاد منصوری

شهریور ماه 1392

بنام خدا

اظہارنامہ

اینجانب ساناز قربانی (890911) دانشجوی رشته زبان‌شناسی همگانی اظہار می‌کنم که این پایان‌نامه حاصل پژوهش خودم بوده و در جاهایی که از منابع دیگران استفاده کرده‌ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را نوشته‌ام. همچنین اظہار می‌کنم که تحقیق و موضوع پایان‌نامه‌ام تکراری نیست و تعهد می‌نمایم که بدون مجوز دانشگاه، دستاوردهای آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیه حقوق این اثر مطابق با آیین‌نامه مالکیت فکری و معنوی متعلق به دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی : ساناز قربانی

تاریخ و امضاء :

به نام خدا

بررسی و توصیف نظام صرفی گویش ترکی قشقایی

به کوشش
ساناز قربانی

پایان نامه

ارائه شده به دانشکده تحصیلات تکمیلی به عنوان بخشی
از فعالیتهای لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته‌ی:

زبان‌شناسی همگانی

از دانشگاه شیراز

شیراز

جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی و تصویب شده توسط کمیته پایان نامه با درجه‌ی:

دکتر مهرزاد منصوری، دانشیار بخش زبان‌های خارجی و زبان‌شناسی (استاد راهنما).....

دکتر جلال رحیمیان، استاد بخش زبان‌های خارجی و زبان‌شناسی.....

دکتر علیرضا خرمایی، استادیار بخش زبان‌های خارجی و زبان‌شناسی.....

شهریور 1392

تقدیم با هزاران بوسه بر دستان پرمهر پدر و مادر

که هرگز نخواهم توانست حتی به اندازه‌ی ذره‌ای از زحماتشان را جبران کنم.

تقدیم به همسر عزیز

که با متانت و آرامشش، امن‌ترین محیط را برای پیشرفتم مهیا کرد.

سپاسگزاری

سپاس و حمد بیکران خدای را سزااست که عالم و علم را خلق کرد و جوهر کنجکاو را در وجود انسان به ودیعه گذاشت و انگیزه و اراده‌ی تلاش برای پیشرفت و دستیابی به بهترین‌ها را به من عطا فرمود.

اینک بر خود لازم می‌دانم از جناب آقای دکتر مهرزاد منصوری، استاد راهنمای بزرگواری که همیشه و در هر شرایطی پاسخگوی سؤالات من بودند و از محضر تدریساتان بهره‌ها بردم، بی‌نهایت سپاسگزار باشم. همچنین، مراتب ویژه‌ی قدردانی خود را از دو استاد ارجمند جناب دکتر جلال رحیمیان و جناب دکتر علیرضا خرمایی که زحمت مشاوره‌ی این پایان‌نامه را بر عهده داشتند، اعلام می‌دارم و آرزوی توفیق و سلامتی روزافزون را برای آن دو بزرگوار دارم.

چکیده

بررسی و توصیف نظام صرفی گویش ترکی قشقایی

به کوشش

ساناز قربانی

پژوهش حاضر به بررسی و توصیف نظام صرفی گویش ترکی قشقایی اختصاص دارد که از دسته‌ی گویش‌های جنوب غربی ایران است. برای این منظور، شماری از گویشوران از میان ایل‌نشینان قشقایی انتخاب شدند. این گویشوران همگی سالخورده و بی‌سواد بودند و تقریباً تمامی عمر خود را در زندگی ایلی گذرانده بودند. از آن‌جا که نگارنده خود نیز گویشور ترکی قشقایی می‌باشد، از شم زبانی خود نیز در انجام این پژوهش بهره گرفته است. این تحقیق با گردآوری تعداد زیادی واژه، عبارت و جمله از گویش ترکی قشقایی انجام شد که توصیف و بررسی هر یک از مقولات هفت‌گانه‌ی صرفی که متشکل از «اسم، فعل، صفت، ضمیر، قید، حرف و شبه‌جمله» می‌باشند، با استفاده از آن‌ها صورت گرفت. در این پژوهش، همچنین رایج‌ترین فرآیندهای واژه‌سازی در ترکی قشقایی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفتند.

این تحقیق نشان داد که گویش ترکی قشقایی ویژگی‌های مهمی را دارا است که می‌توان آن را به عنوان گویش مستقل در منطقه‌ی جغرافیایی جنوب غربی ایران محسوب کرد. از جمله ویژگی‌های این گویش این است که وندافزایی صرفاً به صورت افزودن پسوند انجام می‌شود، بنابراین در این گویش پیشوندی وجود ندارد. از دیگر ویژگی‌های این گویش، یکسان بودن ریشه‌ی فعلی با فعل امر دوم شخص مفرد می‌باشد. در نتیجه، کیفیت انجام گرفتن فعل و زمان‌های آن با وندهای مشخصی که به آن اضافه می‌شود، تعیین می‌گردد. ویژگی مهم دیگر این گویش کاربرد صفت پیش از موصوف می‌باشد که این حالت دقیقاً عکس کاربرد صفت در زبان فارسی معیار است. به‌علاوه، باید خاطر نشان ساخت که در این گویش اولویت استفاده از حروف اضافه‌ی پسایند مطرح است و همگی حروف اضافه‌ای که به صورت پیش‌افزافه به کار می‌روند از زبان فارسی معیار وارد این گویش شده‌اند.

کلمه‌های کلیدی: توصیف، گویش، ترکی قشقایی، صرف، واژه‌سازی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
------	-------

فصل اول: مقدمه

2	1-1- پیشگفتار.....
6	2-1- اهمیت و ضرورت تحقیق.....
7	3-1- هدف تحقیق.....
8	4-1- روش تحقیق.....
8	5-1- انتخاب گویشوران مورد مطالعه.....
8	6-1- نحوه‌ی گردآوری پیکره‌ی زبانی.....
9	7-1- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
9	8-1- پرسش‌های تحقیق.....

فصل دوم: معرفی ایل قشقایی

11	1-2- مقدمه.....
13	2-2- منشأ نام ایل قشقایی.....
13	3-2- چگونگی تشکیل ایل قشقایی.....
14	4-2- پیشینه‌ی ایلات و عشایر ایران و جهان.....
15	5-2- موقعیت جغرافیایی ایل قشقایی.....
16	6-2- جمعیت ایل‌نشینان قشقایی.....
19	7-2- آینده‌ی عشایر قشقایی.....

فصل سوم: پیشینه‌ی تحقیق

22 1-3- پژوهش‌های گویش‌شناسی

فصل چهارم: نظام صرفی گویش ترکی قشقایی

42 1-4- مقدمه

42 2-4- تحلیل انواع واژه به لحاظ نقش

42 4-1-2- اسم

51 4-2-2- فعل

82 4-2-3- صفت

99 4-2-4- ضمیر

111 4-2-5- قید

122 4-2-6- حرف

138 4-2-7- شبه‌جمله

140 4-3- فرآیندهای ساخت واژه در گویش ترکی قشقایی

141 4-3-1- وندافزایی

147 4-3-2- ترکیب

149 4-3-3- تکرار

149 4-3-4- وام‌گیری یا قرض‌گیری زبانی

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

- 152-1-5- مقدمه.....
- 153-2-5- ویژگی‌های نظام صرفی گویش ترکی قشقایی.....
- 154-3-5- محدودیت‌های پژوهش.....
- 155-4-5- پیشنهاداتی برای تحقیقات آینده.....

منابع و مآخذ

- 156..... منابع فارسی
- 158..... منابع لاتین

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
16	جدول شماره‌ی 1-2: جمعیت ایل‌نشینان قشقایی
56	جدول شماره‌ی 1-4: گروه اول شناسه‌های فعلی در گویش ترکی قشقایی
56	جدول شماره‌ی 2-4: گروه دوم شناسه‌های فعلی در گویش ترکی قشقایی
57	جدول شماره‌ی 3-4: گروه سوم شناسه‌های فعلی در گویش ترکی قشقایی
100	جدول شماره‌ی 4-4: ضمائر شخصی منفصل کلی
102	جدول شماره‌ی 5-4: ضمائر شخصی منفصل غیر فاعلی در جایگاه مفعول
102	جدول شماره‌ی 6-4: ضمائر شخصی منفصل غیر فاعلی در جایگاه متمم
103	جدول شماره‌ی 7-4: ضمائر شخصی متصل پس از همخوان‌ها
103	جدول شماره‌ی 8-4: ضمائر شخصی متصل پس از واکه‌ها
105	جدول شماره‌ی 9-4: ضمائر مشترک

نشانه‌های آوایی

1- همخوان‌ها

شماره	واج	معادل فارسی	نمونه	معنی
1	/p/	پ	/pes/	بد
2	/b/	ب	/bir/	یک
3	/t/	ت، ط	/torpâq/	خاک
4	/d/	د	/dale/	دیوانه
5	/k/	ک	/keynag/	پیراهن
6	/g/	گ	/galen/	عروس
7	/ʔ/	همزه، ع	/ʔal/	دست
8	/s/	ث، ص، س	/sâre/	زرد
9	/z/	ز، ذ، ظ، ض	/zâd/	چیز
10	/f/	ف	/fala/	کارگر
11	/v/	و	/vâr/	هست
12	/š/	ش	/šor/	شور
13	/ž/	ژ	/žâla/	ژاله
14	/č/	چ	/čây/	رودخانه
15	/q/	ق، غ	/qâš/	ابرو
16	/x/	خ	/xalx/	مردم
17	/m/	م	/monjoq/	مهره
18	/n/	ن	/nâr/	انار
19	/l/	ل	/lukke/	جیغ
20	/r/	ر	/riša/	ریشه
21	/h/	ه، ح	/hešne	هیچ
22	/y/	ی	/yâlân/	دروغ
23	/j/	ج	/jâhâl/	جوان

معنی	نمونه	معادل فارسی	واج	شماره
کار	/ʔiʃ/	ای	/i/	1
بچه	/ʔuʃâq/	او	/u/	2
دست	/ʔal/	آ	/a/	3
آتش	/ʔot/	أ	/o/	4
کم	/ʔâz/	آ	/â/	5
خود	/ʔez/	إ	/e/	6
ماه	/ʔây/	آی	/ây/	7
عروسی	/toy/	أی	/oy/	8
خم کن	/ʔay/	آی	/ay/	9
سبز	/gey/	ای	/ey/	10
نه	/yow/	-----	/ow/	11

فهرست نشانه‌های اختصاری

نشانه	دلالت می‌کند بر
/ /	نشانه واج‌نویسی
[]	نشانه آوانویسی
()	عنصر اختیاری، ذکر معادل
←	نتیجه می‌دهد
∅	صفر - تهی
:	کشیدگی واکه
*	جمله یا عبارت نادرست

فصل اول

مقدمه

1-1- پیشگفتار

زبان مهم‌ترین ابزار و وسیله‌ی ارتباط میان افراد می‌باشد که عموماً به صورت گفتار ظاهر می‌شود. انسان بوسیله‌ی زبان اندیشه‌ها، افکار و احساسات خود را به دیگران منتقل می‌سازد و بدین صورت با آن‌ها ارتباط برقرار می‌کند. تعریف زبان به نحوی که مورد قبول همه‌ی زبان‌شناسان و دیگر دانشمندانی باشد که با زبان و مطالعه آن سروکار دارند، مقدور نیست. این اشکال از طبیعت خود زبان ناشی می‌شود (باطنی، 1383). با وجود فرضیه‌های متفاوتی که درباره‌ی پیدایش زبان ارائه شده است ما هنوز نمی‌دانیم که زبان چگونه آغاز شده است. فقط می‌دانیم که زبان گفتار مدت‌ها پیش از زبان نوشتار به وجود آمده است (سجودی، 1385). زبان‌های متفاوتی در نقاط مختلف دنیا وجود دارند که هریک از آن‌ها شامل گویش‌های متعدد و متنوعی می‌باشند. علی‌رغم تفاوت‌های موجود میان زبان‌ها، وجوه اشتراکی نیز میان آن‌ها هست که می‌توان از آن به عنوان «همگانی‌های زبان» نام برد. زبان‌شناسان بر این باورند که بین زبان‌های دنیا رابطه‌ی خویشاوندی وجود دارد. در واقع زبان‌های دنیا، گویش‌های یک زبان واحد بوده‌اند که پس از جدایی از یکدیگر، این گویش‌های مختلف به زبان‌های جداگانه‌ای تبدیل شده‌اند. به همین دلیل است که زبان‌هایی مثل آلمانی و انگلیسی که زمانی به عنوان گویش‌های زبان ژرمنی محسوب می‌شدند اکنون به زبان‌های جداگانه‌ای تبدیل شده‌اند (هادسون، 2000).

گویش‌ها شاخه‌هایی از یک زبان واحد هستند؛ برای مثال، فارسی، تاتی، کردی، بلوچی و مازندرانی گویش‌های یک زبان ایرانی هستند که زبان ایرانی نخستین نام دارد. علی‌رغم کج فهمی‌های موقتی، فهم متقابلی بین بسیاری از سخن‌گویان گویش‌های مختلف وجود دارد.

این یکی از معیارهای مورد استفاده در مطالعه‌ی گویش‌ها است، که دو گویش مختلف یک زبان (که سخن‌گویان آن‌ها معمولاً حرف یکدیگر را می‌فهمند) و دو زبان مختلف (که سخن‌گویان آن‌ها معمولاً حرف یکدیگر را نمی‌فهمند) را از هم متمایز می‌سازد (یول، 2006: 196). گویش‌شناسی به عنوان یکی از شاخه‌های علم بررسی و توصیف زبان سابقه‌ی دیرینه‌ای دارد. این رشته در طول تاریخ خود، همگام با تنوع دیدگاه‌ها در علم زبان‌شناسی تحولات زیادی پذیرفت و شیوه‌های بررسی و نکات مورد تأکید در آن دستخوش تغییرات عمده‌ای شد. گویش‌شناسی به طور سنتی در ذهن شنونده، بررسی و توصیف آن گونه‌ی زبانی خاص را متبادر می‌سازد که در روستاها کاربرد دارد، غیر معیار، کم وجهه، محدود و فاقد صورت‌های نوشتاری است. گویش‌ها و زبان‌های محلی منابع بسیار غنی برای پژوهش‌های زبانی، ادبی، جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی و تاریخی می‌باشند (جهانگیری، 1373). در ایران گردآوری گویش‌ها و لهجه‌ها و توصیف علمی آن‌ها می‌تواند خیلی از مشکلات فقه‌اللغوی و دستوری زبان فارسی را حل کند و واژگان آن‌ها در ساختن واژه‌های نو مورد استفاده قرار گیرد (زمردیان، 1379: 13). مهم‌ترین معیاری که تاکنون در زبان‌شناسی نوین، برای تشخیص گویش از زبان مطرح گردیده، معیار فهم متقابل است که این معیار با نگرش زبان‌شناسی و نه با نگرش سیاسی و اجتماعی مطرح شده است. بر اساس این معیار، گویش‌های مختلف یک زبان، با وجود اختلافات آوایی و حتی واژگانی و دستوری، به آن اندازه به هم شباهت دارند که یک گویش برای کسانی که دارای گویش‌های دیگری از همان زبان هستند، قابل فهم است. البته لازم به ذکر است که معیار فهم متقابل، در عین حال که ملاک مفیدی برای توصیف گویش‌ها به عنوان زیرمجموعه‌های یک زبان می‌باشد، نواقص و کاستی‌های خود را نیز دارد (شیری، 1386). از نگاه زبان‌شناختی، گویش‌ها هیچ یک بر دیگری برتری ندارند. برتری آن‌ها بر یکدیگر تنها به لحاظ بعد اجتماعی است؛ آن گونه‌ای از یک زبان که به صورت رسمی در جامعه به کار می‌رود و ادبیات و آثار به آن نگاشته می‌شود، گویش معیار نامیده می‌شود (فتحی، 1380).

ترکی از جمله زبان‌هایی است که در کشور ما، ایران به کار می‌رود. مراکز اصلی رواج زبان ترکی شبه‌جزیره‌ی بالکان، ترکیه، ایران، قفقاز، جمهوری‌های آسیای مرکزی، شمال غربی چین و سیبری می‌باشد (لمن، 1992). ویژگی‌های مهم مشترک میان زبان‌های ترکی عبارتند از: 1) در این زبان‌ها جنس دستوری و حرف تعریف موجود نیست، 2) صفات قبل از اسامی

می‌آیند، 3) بعد از اعداد علامت جمع به کار نمی‌رود، 4) افعال دارای صورت‌های غنی و متنوع می‌باشند، 5) افعال قاعده‌مند می‌باشند می‌باشد، به این صورت که بدون دست زدن به ریشه‌ی فعل می‌توان حالت‌های مختلف فعل را درست کرد (درداری، 1387: 69). به گفته‌ی محمدپناه (1387: 4) وجود تفاوت‌های فرهنگی و ریخت‌شناختی که در اثر گذشت سالیان دراز و نیز بعد جغرافیایی میان اقوام مختلف ترک‌زبان به وجود آمده، سخن گفتن از ترک‌ها به عنوان یک گروه قومی خاص را مشکل نموده است. به همین دلیل، امروزه کلمه‌ی ترک مفهومی فرهنگی یافته است که مهمترین عامل وحدت میان این گروه را پیوند زبانی بسیار نزدیک آن‌ها تشکیل می‌دهد.

در اسناد تاریخی، ترکان با امپراطوری «هیونگ‌نو» (Hioung nou) شناخته می‌شوند. «هیونگ‌نو» در همسایگی چین، هزار سال پیش از میلاد، امپراطوری بزرگی را به وجود آورده است. در طول سده‌ها، برخوردهای شدیدی بین چین و «هیونگ‌نو» وجود داشته و این برخوردها در منابع تاریخی بازتاب داشته است. منابع به دست آمده از ترکان اندک است. کتیبه‌های موجود، مربوط به سده‌های پنجم الی دهم میلادی است که این کتیبه‌ها در کنار رودخانه‌های «ینی‌سئی» و «اورخون» بر پا شده‌اند. اسناد تاریخی نشانگر این است که الفبا در میان ترکان رایج بوده است (کریمی، 1377: 28). تا سال 1970 میلادی، قدیمی‌ترین خط ترکی شناخته شده برای دنیای علم تنها مربوط به همین کتیبه‌های «ینی‌سئی» و «اورخون» بوده است. تا آن زمان برای خط ترکی قدمتی بیش از 1500 سال مطرح نبود، تا این که در سال 1970 میلادی مقبره‌ای در 50 کیلومتری «آلماتا» در کنار «ایسیک‌گول» در کاوش‌های زمینی کشف گردید. آنچه از این مقبره به دست آمد شگفت‌انگیز و خیره‌کننده بود. از این مقبره 4800 قطعه طلا به دست آمد که متعلق به یک ولیعهد ترک بود که 2500 سال پیش فوت کرده و با تمام جواهرات، زیورآلات و لباس طلایی دفن گردیده بود. این امر خبر از وجود فرهنگی غنی، تمدنی پایدار و آداب و مراسمی تثبیت شده می‌داد و مراسم دفن ترکان در آن زمان را مطرح می‌ساخت. شگفت‌انگیزتر از این همه طلا و جواهرات دو سطر نوشته‌ای بود که روی یک سینی نقره‌ای حکاکی شده بود و جالب‌تر این که الفبای آن همان الفبای به کار رفته در کتیبه‌های «ینی‌سئی» بود (همان: 61-62). این الفبا از هیچ الفبای دیگری مشتق نشده بود و شکل حروف با مفاهیم کلمات مندرج با آن تطابق داشت. لیکن به مرور زمان، در

دوران «گوگ‌ترک‌ها» تعداد حروف کمتر شد و نوشتار آسان‌تر گردید و خط از صورت نقاشی‌گری به سمت الفبا تغییر یافت. علی‌رغم این تغییرات، اساس این الفبا تغییر نکرد. بنابراین به این دلیل که «گوگ‌ترک‌ها» در سده‌های ششم الی هشتم میلادی و ترکان 1200-1300 سال پیش از آن‌ها از الفبای یکسانی استفاده می‌کردند، این الفبا، الفبای ملی ترکان محسوب شد. با این وجود، امروزه دانشمندان به این نتیجه رسیده‌اند که الفبای کتیبه‌های «اورخون» در قرن هشتم میلادی منشعب از الفبای سغدی است و آنان که به مانویت گراییده بودند و از طریق مذهب با الفبای سغدی آشنا شده بودند، آن را به کار گرفته‌اند. الفبای امپراتوری ترکان آسمانی 38 حرف داشت که 4 مورد از آن واکه و بقیه همخوان بوده است. در این الفبا، صداها نازک و ستبر و دیگر اصول تلفظ امروزی زبان ترکی تا حدی وجود داشته است. در این خط، حروف روی هم به صورت عمودی و از بالا به پایین نوشته می‌شدند و جمله‌ها با دو نقطه از هم فاصله می‌گرفت و در کل جملات از بالا به پایین و از راست به چپ صفحه نوشته می‌شد (پیشین: 63). امروزه ترکی به عنوان یک زبان در جهان شناخته شده است و این زبان شاخه‌ای از زبان‌های اورال-آلتائیک به شمار می‌آید و تمام خانواده‌های زبان‌های آلتائیک را در بر می‌گیرد. مؤسس این نظریه و مکتب یک افسر سوئدی به نام استرا لنبرگ است که در سال 1709 میلادی در جنگ پولتاوا به اسارت روس‌ها درآمد و به سبیری تبعید شد و مدت 13 سال در آن‌جا زبان‌های اقوام سبیری را بررسی کرد. استرا لنبرگ 32 زبان و لهجه را جمع‌آوری و همه را زبان‌های تاتاری نامید و آن‌ها را به شش گروه تقسیم کرد. یکصد سال بعد، راسک، زبان‌شناس دانمارکی و ماکس مولر کار استرالنبرگ را از سر گرفتند. راسک با اضافه کردن بعضی زبان‌های دیگر، این مجموعه را زبان‌های اسکیت نامید و مولر آن‌ها را تورانی خواند. کلمه‌ی تورانی سابقه‌ی تاریخی دارد و ایرانی‌های قدیم به مردمانی که تابع آن‌ها نبوده‌اند تورانی می‌گفتند. سال‌ها بعد، وینکلر زبان‌شناس آلمانی، زبان ژاپنی را به خاطر شباهت‌های بعضی لغات و همچنین زبان سومری و اکدی را جزو زبان‌های اورال-آلتائیک پذیرفت. در قرن 19 گاسترن فنلاندی زندگی خود را وقف تحقیقات در این زبان‌ها کرد و سفرهایی به این مناطق داشت و بالاخره به این نتیجه رسید که زبان‌های اورال-آلتائیک را باید به پنج گروه تقسیم کرد و بهتر است به آن‌ها زبان‌های آلتائیک گفته شود. بعد از گاسترن، اسکات به بررسی مقایسه‌ای این زبان‌ها پرداخت و این زبان‌ها را به دو

گروه اصلی اورالیک و آلتائیک تقسیم کرد. زبان‌های خانواده‌ی اورال نیز برادران زبان ترکی محسوب می‌شوند که شامل ژاپنی، تونقوز و مغولی می‌باشند (هیئت، 1366). بسیاری بر این باورند که زبان ترکی همان زبان مغولی است، در حالی که مطالعات انجام‌شده نشان می‌دهند که این دو زبان گرچه جزء زبان‌های اورال-آلتائیک به شمار می‌روند ولی دو شاخه‌ی کاملاً متمایز را تشکیل می‌دهند (محمدپناه، 1387).

1-2- اهمیت و ضرورت تحقیق

مطالعه و ثبت گویش‌ها و گونه‌های زبانی و تلاش در جهت حفظ آن‌ها از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. چرا که گویش‌های یک زبان در حکم ذخایر فرهنگی و تاریخی آن زبان هستند که در صورت عدم صیانت و حفاظت از آن‌ها در معرض خطر زوال و انقراض قرار می‌گیرند. جارد دایموند (1373) معتقد است که با نابودی زبان تنها زبان نیست که نابود می‌شود بلکه فرهنگ، ادبیات و مهم‌تر از همه جهان‌بینی که حاصل هزاران سال ابتکار است از بین می‌رود. از بین رفتن حتی یک زبان ضایعه‌ای برای بشریت تلقی می‌شود چراکه هر زبان یک شیوه‌ی نظم دادن به تفکر انسان و نوعی نگرش به جهان است.

پژوهش‌های مربوط به گویش‌شناسی در ایران بسیار اندک، بسیار پراکنده و بسیار نابسامان است، به گونه‌ای که نمی‌توان تصویری کلی از آن‌ها را چه از نظر طبقه‌بندی جغرافیایی و رده‌شناختی و چه از نظر پیشینه‌ی تاریخی و ارتباط ژنتیک آن‌ها با یکدیگر ارائه کرد. در طول تقریباً چهل سال گذشته، گویش‌های ایرانی تازه‌ای کشف شده و بررسی‌های ارزشمند فراوانی در این زمینه انجام گرفته است و از این رهگذر بر غنای اطلاعات گویش‌شناختی افزوده شده است؛ اما با وجود این، از موانع و دشواری‌هایی که بر سر راه شناخت و گردآوری گویش‌های ایرانی در گذشته وجود داشته چندان کاسته نشده است، بلکه در برخی موارد دشواری‌های تازه‌ای پدید آمده است. یکی از مشکلات عمده در این عرصه، کثرت و انبوهی گویش‌های ایرانی و پراکندگی آن‌ها در یک پهنه‌ی جغرافیایی بسیار گسترده است (سرکاراتی، 1389). مشکل